

13. augustil mõeldub sada aastat Johannes Ratasseppe, Rae algkooli kauaaegse juhataja, võimeka pedagoogi sünnist. Tema sadadesse ulatuvast õpilasest on juba enamik rännanud manalamale, elavil on aga põhjust lasta mõtteil rännata minevikuteedel ning meenutada tähtsündseda erakordsete võimetega koolimeest, õpetajat, kasvatajat, seltskonnategelast ning eeskuju kogu eluks.

Johannes Rataspepp sündis 13. augustil 1889 Viljandimaal Ima vere vallas Künissaare teelus, omandas hariduse Pilistvere kihelkonnakoolis ja Eesti Aleksandri linnakoolis. 1908. aasta juunis lõpetas ta üheaastased pedagoogilised kursused Paide linnakooli juures ja omandas algkooliõpetaja kutse. Sama aasta sügisel valiti ta Rae algkooli juhatajaks.

Edasipüüdlik noormees ei lepinud senise hariduskäiguga. 1914. aasta mais asus ta õppima Saksamaal Vismari linna tehnikumis, kuid silmapäriile kerkinud maailmasõja oht sundis teda sealt lahkuma. Sama aasta augustis mobiliseeriti ta tsaarriarmeesse, kust vabanes 1917. aasta juunis. Sama aasta sügisel asus ta uuesti Raele endisele ametile. 21. septembril 1921 asus Rae algkoolis õpetajana tööle 20-aastane Hella Raup ning 30. septembril 1923 Hella Raup ja Johannes Rataspepp abiellusid.

21. novembril 1924 sündis perekonnas tütar Maime, 17. märtsil 1926 poeg Arvo ja 7. aprillil 1929 tütar Eda-Urve.

Johannes Rataspepp oli tegev Jüri Muusika Seltsis, Õpetajate Seltsis, OENO Rae osakonnas, oli pidevalt valitud Rae vallavolikogusse. 1923—1926. aastani õppis ta Tallinna Kolledžis, mille lõpetamise järel 1926. aasta septembris astus töö kõrvalt õppima Tartu Olikoolis õigusteadust. Pingeline töö ning suurenenud perekonnamured võimaldasid tal jõuda ainult kolmandale kursusele, siis õpetöö katkes.

Rae 6-klassilise algkooli õpetöö kõrge maime ulatus üle

Rae valla ja Jüri kihelkonna piiride. Koolijuhataja vastu tundsid huvi Tallinna linna haridustegelased ning 1932. aasta septembris lahkusid Ratasseppe Raelt. Johannes Ratasseppe sai Tallinna linna IV algkooli matemaatikaõpetaja, Hella Rataspepp jäi esialgu koduseks Lagedile omandatud majas. 18. aprillil 1938 sündis siin poeg Valdo.

Johannes Rataspepp oli suure osa oma energiast kulutanud Raele uue koolimaja ehitamiseks ja 1932. aastal ehitustööd algasidki, kuid kutse Tallinna ning plaanid kasvavale lasteperele parema hariduse andmiseks ei võimaldanud tal töötamist 1933. aastal valminud koolimajas.

Johannes Rataspepa pedagoogitee arenes Tallinnas tõusvas joones. Augustis 1938 paigutati ta teenistuse huvides linna XVIII algkooli juhatajaks, 1942. aasta augustis aga viidi üle XXII algkooli juhatajaks. Detsembris 1944 kinnitati ta arvates 25. septembrist 1944 22. mittetäieliku keskkooli direktoriks, 1. septembrist 1946 aga juba 22. keskkooli direktoriks (nüüd jälle Tallinna Jakob Vestholmi keskkool). 27. aprillil 1947 lakkas selle luugupeetava koolimehe süda tuksumast. Ta maeti Jüri kalmistule. 1965. aastal kerkis ta kalmu kõrvale 17. mail surnud abikaasa Hella Rataspepa kalm.

Õpetajana oli Johannes Rataspepp erakordselt tugev. Ta nagu pani õpilasele õpetatava aine pähe. Temale vastamisel pidid väljenduma täpselt, puudulike teadmistega toime ei tulnud. Tunnis pidid kõigi mõtted järgitult olema õpitava aine juures, korda rikkuda ei julgenud keegi. Häda sellele, kes

mõnikord juhtus Ratasseppe pahandama. Tema «meržostl» pani kogu klassi värisema. Kuigi see hirmuäratav sõna kõlas võib-olla ainult paari aasta tagant, mäletavad seda eranditult kõik tema õpilased. Kuid mitte kartus, vaid austus õpetaja vastu kindlustas distsipliini. Tema isiksus võlus. Hea kasv, sõjamehelikult sirge rüht, absoluutne karskus, hea

Lagedile on toodud puid-põõsaid-taimi lähedalt ja kaugelt.

Johannes Rataspepp ei hiilunud erilise muusikaalsusega, kuid ta mängis õrelil, laulis ja oskas meile vajaduse korral ka lauluviisid selgeks õpetada. Väga muusikaalne oli aga Hella Rataspepp ja küllap sellest liinist pärinevad geenid on saanud aluseks Ratasseppe perekon-nast võrsunud muusikuile. Neist kõige kaugemale jõudis poeg Arvo, kes lõpetas Tallinna Riikliku Konservatooriumi 1956. aastal diplomeeritud koorijuhi ja muusikapedagoogina. Töötas siin.

Rataspepp dirigeerinud meeskoori «Runo», 1958. a. asutas ta Teaduste Akadeemia Meeskoori, 1959. a. Teaduste Akadeemia Naiskoori. Ta oli üks esimesi Tallinna Kammerkoori dirigente, Vabariikliku Koorijuhtide Segakoori asutajaliikmeid, lauljaid ja juhte. Võimekus koorijuhina viis ta astmeidpidi üldlaulupidudel hiigelskoori ette, kus ta alates 1965. aastast on juhatanud mees-, nais- ja ühendkoore.

Väljapaistev on Arvo Rataspepa elutöö hellaõnne ja kirjamehena. Tema koorilaul «Eesti mullad» haarab iga kuulaja, tema kirjutused olid vaimukad ja omapäraselt sädlevad.

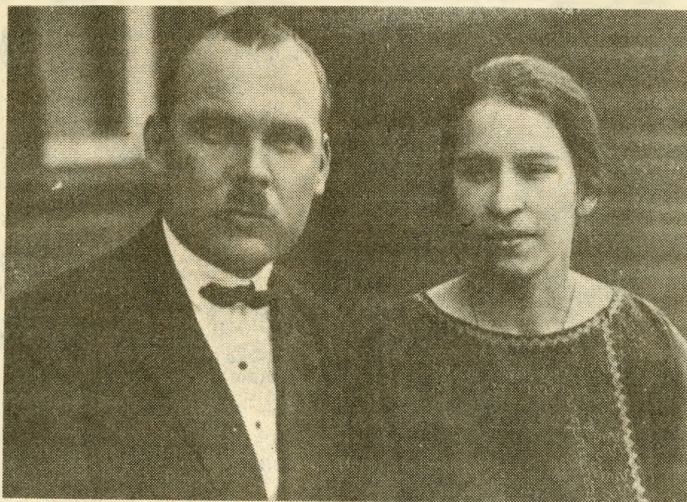
Arvo Rataspepp suri 22. detsembril 1986. Käesoleval aastal asutati Eesti NSV Kultuurikomitee poolt Arvo Rataspepa nimeline preemia naiskoorilaulu edendamise eest, mille esimeseks omnikuks kuulutati maest-ro õpilane Vaike Uibopuu.

Kutselise muusiku tee valis ka Ratasseppe noorem poeg Valdo, keda tunneme koorijuhina, muusikapedagoogina, Eesti Kooriühingu vastutava sekretäri. Ent muusikaga on sidunud end ka Ratasseppe kolmas põlvkond — Arvo kolm poega, Valdo tütar ja poeg ning Eda-Urve tütar, kellest juba mitmed on professionaalsete muusikute-na astunud kaalukaid samme Eesti muusikapöllu.

Pühapäeval, 13. augustil, algusega kell 11.15 on andeka koolimehe Johannes Rataspepa 100. sünnipäeva tähistamiseks Jüri kirikus kontsertjumalateenistus, millel on kaastegevad Teaduste Akadeemia Nais- ja Meeskoor, viiulikulstnik Aet Rataspepp ja orelikulstnik Rolf Uusväli; kell 14 endise Rae algkoolihoone juures mälestuskivi avamine Johannes Rataspepa ja Eesti NSV rahvakunstnikule, professor Arvo Rataspepa. Mälestuskivi paigaldamine on toimunud TA Nais- ja Meeskoori, Eesti Kooriühingu, Eesti Looduskaitse Seltsi, Eesti Muinsuskaitse Seltsi Jüri klubi, Jüri sovhoosi ja Harju Rajooni Täitevkomitee kultuuriosakonna algatusel.

JULIUS PÖLDMÄE

SADA AASTAT Johannes Rataspepa sünnist

Fotol on Ratasseppe abielupaar pildistatud 1923. aastal Rael.

kõneand, otsekohesus ja ausus lubas teda pidada mehelikkuse eeskujuks. Ta valdas vabalt vene ja saksa keelt ning osaliselt ka prantsuse keelt. Kogu kooli igakevadised jalutuskäigud Lehmja tammikusse, Aruküla männikusse või Karjaveri mäele viisid meid ühenduse loodusega hoopis teise nurga alt, kui me seda igapäev olime osanud vaadata. Johannes Rataspepp oli suur loodusesõber. Tema koduaeda

G. Otsa nimelises muusikakoolis ning alates 1958. aastast TRK koorijuhtimise kateedri õppejõuna, kus ta tegi läbi astmed: dotsent, professor, dekaan, kateedrijuhataja. Tema õpilaste arv ulatub poolesajani, nende hulgas Vaike Uibopuu, Ene Oleoja, Peeter Perens, Heino Pekk, Eesti NSV rahvakunstnik Peeter Lilje, NSV Liidu rahvakunstnik Eri Klas.

Juba üliõpilasena oli Arvo